

כבד את אביו ואת אמו - מצות כיבוד אב ואם אב ואם², אשר הוקש כבודם לכבוד המקום (ב"מ לב.),
בפרשתן (כ יא), 'כבד את אביך ואת אמך', והזמן וכראיתא עוד בגמ' (קידושין ל:) 'ת"ר שלשה שותפין הן
גרמא להתחזק במצוה רבתי זו של כיבוד באדם הקב"ה ואביו ואמו, בזמן שאדם מכבד את אביו

צועק והבן משבר ומנתץ מתוך הסברים כי הרבאיי ציוה לעשות כן... ויהי אחר הדברים האלה התקשר האב אל ר' אביגדור ופתח פיו מתוך כעס וחימה - כיצד העזת להתערב בעניינים פרטיים, כיצד תצווה על בני לעשות פעולות השחתה בביתי, אנוכי אקיים בו 'תקום וטיטור', גם תביעתי עליך שברגע זה תבוא לביתי ותשלם תשלומי ההיזק עד תומם, בכל אותה העת הקשיב ר"א לדבריו ולא ענהו מאומה... ככלותו לדבר ענהו ר"א בנועם מתיקות לשונו ובניחותא, מעודי תמהתי מנין 'ירש' בך 'אש קודש' כזו, מנין לו עוז ותעצומות לעשות מעשים כאלו, אכן נודע הדבר מששמעתי אותך 'בוער' באש קנאתך המעברת אותך על דעתך ועל דעת... ידעתי גם ידעתי כי ממך הירושה - בזה הפך ר"א את הילך מחשבו של האב לטובה אחר שהבין כי בנו עשה כזאת עפ"י תכוונתיו, ומששכך כעסו כבר נפתח לבו להבין כי ר"א צודק ונהפך להיות מתומכיו בממון ודעה. והאמת יש לומר, כי בהתאפקותו ובדרכי 'חכמה' הצליח ר"א 'לחנק' (גם) את האב בכבודו ובעצמו, להעמידו על דרך טוב.

כז. מעשה בנער שבקרבת הוריו היה שוכח כי התורה ציוותה 'כיבוד אב ואם'... בצערו פנה האב אל 'ראש הישיבה' של בנו ושפך בפניו מעוקתו, הבטיח ראש הישיבה לסדר את העניינים עד כמה שידו מגעת. למחרת היום קרא ראש הישיבה לבחור הנ"ל, ושאלו האם יסכים לקבוע עמו 'חברותא' ללימוד באחד הסדרים, שמח הבחור על ההצעה, כי כבוד גדול הוא ללמוד עם ראש הישיבה. מכיוון שכן גילה ראש הישיבה את לבו כי ברצונו לעסוק ב'שולחן ערוך' (כי 'גמרא' ממילא לומדים בישיבה ברוב שעות היום), שאל הבחור - באלו הלכות חפץ ראש הישיבה להתחיל את לימודנו, ענהו רה"י, ברצוני להתחיל עם הלכות 'כיבוד אב ואם' (ביו"ד ר"מ), אמר לו הבחור, לא... לא... וכי לא עדיף שנלמד הלכות הנוהגות אף בזמן הזה... (כי בעיניו היו הלכות אלו 'הלכתא למשיחא' - בזמן שביהמ"ק היה קיים). וניתן לומר כי מצוה זו 'עומדת ברומו של עולם ובני אדם...', דוגמא לדבר הוא כמו ששמעתי מכמה אנשים שסיפרו לי בכאב, כי אחרי שזכו להשיא את צאצאיהם אינם זוכים לשמוע 'אות חיים' מילדיהם, כי המה טרודים בענייניהם ואינם טורחים לבקר את הוריהם ולכבדם, והלא בימינו איכשר דרא ויש לנו מכשיר 'טלפון' שאפשר לעמוד במקום אחד ולדבר עם איש אחר בקצה השני של העולם, ומדוע אם כן לא יקבע אדם שעה קבועה מדי יום ביומו שאז ישוחח עם הוריו ויספר להם מה שעובר עליו ועל משפחתו, והלא בפעולה קטנה זו הרי הוא מקיים מצות עשה דאורייתא של 'כיבוד אב ואם' שהיא מן החמורות שבחמורות.

וכבר כתב הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע לבנו הגאון רבי אברהם שמואל בנימין זצ"ל בזה"ל, ידידי בני למה אין יראת שמים על פניך, לקיים כבוד אם - לכתוב אל אמך, נא, מהיום והלאה תפרוס שלו' אמך ביחוד (הובא בספר בדידי הוי עובדא עמו' שס"ו).

וכך אמר הגרי"ז הלוי סאלאוויצ'יק זי"ע מבריסק לבניו בימיו האחרונים, 'כאפט אריין מצות עשה פון כיבוד אב'... (תחטפו' לקיים מצוות כיבוד אב), כי עוד זמן קצר לא תזכו לקיים מצוה נכבדה זו. אף אנן נעני ונאמר לכל מי שזכה ויש לו אב ואם לאורך ימים ושנים, אל תמתינו לימים שתמצו לקיים את המצוה הגדולה הזאת וכבר לא תוכלו... מעשה באחד מאנשי ירושלים שחלה במחלה קשה רח"ל ולא מצאו הרופאים מזור ותרופה, והחליט לנסוע לבני ברק אל ה'חזון איש' לקבל ברכתו, באותם הימים היתה ה'נסיעה' מירושלים לבני ברק קשה וארוכה, כי הוצרכו להתגלגל מאוטובוס לאוטובוס, גם ה'מעו' להוצאות הנסיעה לא היו בידו ורק כעבור כמה ימי עבודה הצליח להשיג, אחר הדברים האלה, כשכבר נכנס אל החזו"א ושפך לפניו צרתו, שאלו החזו"א כמה עלתה הנסיעה והשיב לו כך וכך, נענה לו החזו"א, הן מקרא מלא דיבר הכתוב 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך', וכי הוצאת מימך עבור אביך חמישית מהסכום אותו הוצאת עבור נסיעתך הנה, שהיא רק ספק ספיקא, ספק אם תצליח להיכנס לביתי, ואפילו אם תקבל ברכתי מאן יימר שהיא תישא פירות... מדוע עזבת את ה'וודאי' ונתפסת ל'ספק ספיקא' (הובא במעשה איש ח"ז עמ' צח).

סיפר הרב אליהו דב קלור ז"ל שבימי בחרותו למד בישיבתו של הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל בוויילנא, באחד הימים התפרסמה הידיעה שהנה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע עומד לבקר בוויילנא ותהום כל העיר, כשהכל סחו

ואת אמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי **כתב** בספר החינוך (מצוה לג) 'משרשי מצוה זו [של כיבוד אב ואם] שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול ביניהם ובבדוניהם^{כח}.

בהתרגשות על הזכייה אשר נפל בחלקם לחזות בפניו הטהורות ואף להתברך מפ"ק, וכמובן שכל בני הישיבה הכינו עצמם לקראת קבלת פני הצדיק בתוך שאר עמך בית ישראל. אביו של הרב קלור שמע אף הוא אודות ביקורו של החפץ חיים, וחשש לגורלו של בנו שיצא בין ההמונים ואולי ח"ו יינזק מרוב הצפיפות וההמון הנרגש, על כן מיהר לשלוח לו טעלעגראם (מברק) בו הודיעו שאוסר עליו לצאת לקבל פני הח"ח. ואכן בהגיע יום המיועד נהרו כל שמונים הבחורים לרחוב העיר, ורק הוא נשאר בגפו בהיכל הישיבה, כשהוא מקיים במסי"נ מצוות כיבוד אב. כעבור זמן מה חזרו כל הבחורים בהתרגשות עצומה ובששון ושמחה, כשהם מספרים לו שזכו לקבל ברכת הכהן הגדול מאחיו מרנא החפץ חיים **לזכות לאריכות ימים**. באותה שעה נתכרכמו פניו והרגיש הפסד בליבו, וכי מילתא זוטרתא היא לקבל ברכה כגון זו מאת הח"ח בעצמו, ומדוע נגרע חלקו, באותה שעה העלה ע"ג הכתב את שמותם כל 80 בני הישיבה. עברו שנים רבות וארוכות, וכבר בא ר' אליהו דב לגיל 95 שנים, נענה ואמר לנכדו - היום נלב"ע לבית עולמו השריד האחרון מכל שמונים הבחורים שזכו לקבל אותה ברכה, ואבדלחט"א נשארתי עדיין בחיים עלי אדמות, והאריך עוד ימים כג' שנים כשהוא בבריות גופא, מהלך על רגליו בלא עזרת מקל ואף לא כהתה עינו ולא נצרך ל'בתי עינים' (משקפיים). הוסיף בעל המעשה לומר, לשם מה אני מספר לך כל הדברים האלו, למען תדע, כי האף אומנם שאין ערוך לגדולת ברכת הכהן הגדול מאחיו - החפץ חיים, מ"מ 'ברכת התורה' עדיפה הרבה יותר מברכת הצדיק הגדול ביותר, שאכן כולם זכו שנתקיים בהם ברכתו של אותו קדוש עליון, אולם אני לא נתברכתי ממנו כי לא הלכתי וקיימתי בעצמי מצוות כיבוד אב, על כן זכיתי לקבל את ברכת התורה 'למען יאריכון ימיו'.

ולא זו בלבד, אלא 'ברכת האב' כוחה גדול להשפיע כל מילי דמיטב, וכמו שכתב ה'ספורנו' בפרשת ויצא, על הא דסיפרה תורה 'וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם' (בראשית לב א) - כבר אמרו 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' (ברכות ז), אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו, להורות שברכת האב אשר היא על בניו 'בכל נפשו' בלי ספק, ראוי שתחול יותר בסגולת צלם אלוקים המברך, כאמרו (שם כז ז) בעבור תברכך נפשי. על כן העצה היעוצה - במקום לתור אחר ברכות וישועות במקום פלוני ואלמוני, ילך כל אחד אל בית אביו ויתברך ממנו, כי אם על ברכותיו של לבן הרשע שביקש לעקור את הכל הדברים אמורים, קל וחומר לבני ישראל הכשרים.

כח. הגר"י טרעגער זצ"ל פנה פעם במכתב אל חותנו הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, בענין מה שביקשוהו להכריע בדבר מריבה שפרצה בין אב לבנו שיש ברשותם מפעל, ורוצים לחלוק ואינם יודעים היאך וכו', ענהו הגרש"ז שמע נא חתני היקר וסלק עצמך מתוך 'דין' זה, כי עניינים אלו (שבין אב ובנו) הרי הם בגדר 'החמורה שבחמורות', על כן משוך ירך תיכף מכל זה העניין.

ואף אנן נאמר, הלא בכל עת שכותב רבינו ה'רמ"א' בהגהותיו לשולחן ערוך 'יש מחמירין' - הננו מחמירין בכל עוז. ואם כן כמה יש להחמיר בכל חומרה יתירה בעניין זה 'החמורה שבחמורות', לזהר מאד בכיבוד אב ואם, ולהוקירם בכל יקר תפארת וגדולה.

מסופר שהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל הלך פעם ברחובה של עיר בעצם יום השבת קודש, וראה יהודי מבוגר הנושא בשארית כוחותיו ספסלים, ולאחוריו מהלכים בניו בניחותא ובשלוות הנפש ו'טליתותיהם' על כתפיהם, ואינם מסייעים לו במאומה. מששאלם על מידת העזות הנוראה, הצטדקו הבנים שהם 'מחמירים' על עצמם שלא 'לטלטל' בשבת (ואינם סומכים על העירוב שבירושלים) ואילו אביהם אינו מקפיד, על כן נתנו לו ליטול על כתפיו את המשא הכבד. הדבר חרה מאד להגרש"ז זצ"ל - למשמע 'חומרות' כאלו, כשהם באים על חשבון ההכבדה על האב, ובמשך כמה וכמה ימים חזר בפני כל מי שנקרה בדרכו - השמעת טיפשות כזו, להכביד על האב במקום 'חומרא'...

וכבר אמרו במליצה, מעשה באב שביקש מאחד מבניו שיצא אל באר המים אשר בחצר הבית, וישאב לו מעט מים להרוות את צמאונו. קם אחד מהבנים וקרא, הלא מצוה רבה נפלה בחלקנו ולכן נמכור אותה למי מהאחים שירבה במחיר, והחל למכור את המצווה; אחד האחים הציע לשלם עשרה זהובים, השני רצה לרכוש בעשרים זהובים, ובין לבין מתחנן האב שכבר יביאו לו המים כי נחלש גופו עד מאד מחמת הצמא, אבל בנים סוררים הללו לא הביאו את המים, רק נענו ואמרו לו - העניינים ב'טיפול'... עד שקם אח שלישי ואמר, מדוע אתם מבזים את מצות המלך, הנני מוכן לרכוש את המצווה הרבה בסכום של חמישים זהובים, ומכרו פעם א' ב' ג', וזכה לו'...

באר הפרשה - פרשת יתרו

ואם, אלא מכבד את מיטיביו). ומעתה, כל שכן וק"ו בן בנו של ק"ו בהורים הדואגים לבניהם לכל מחסורם, ומפרנסים ומכלכלים אותם שנים רבות בעמל ובמסירות, עד כמה צריך לכבדם.

כתב הרמב"ם (הלכות ממרים פ"ו ה"ז), וז"ל, עד היכן הוא כיבוד אב ואם, אפילו נטלו כס של זהובים שלו והשליכו בפניו לים - לא יכלימם ולא יצער בפניהם ולא יכעוס כנגדם, אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק. ועד היכן מוראן, אפילו היה לובש בגדים חמודות ויושב בראש בפני הקהל, ובא אביו ואמו וקרעו בגדיו והכוהו בראשו וירקנו בפניו, לא יכלימם אלא ישתוק ויירא ויפחד ממלך מלכי המלכים שצוהו בכך, שאילו מלך בשר ודם גזר עליו דבר שהוא מצער יתר מזה לא היה יכול לפרכם בדבר, קל וחומר למי שאמר והיה העולם ברצונו, עכ"ל. וכך מצינו בנוסח הפייט לחג השבועות (תפילת ש"ץ שחרית ליום א') 'אֶזְנֵי לְהוֹרִיךְ בְּחִבּוּר אֲמוּנִים וכו', עֲשֵׂה חֲפִצִּים וְלֹא תַעֲזֹ פָנִים וכו', רָאָה פֶּן תַּעֲזֹבם לַעֲתָ זִקְנוֹנֵיהֶם, יִשְׁרָתָם בְּעֶבֶד לְאֲדוֹנֵיהֶם, תִּפְלָתָם קָח וְתַאֲרִיךְ יָמִים וְשָׁנִים'.

חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזו מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלוקים ואנשים כ"ס. ושיתן אל לבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כיבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם...ל'.

באמת אמרו כי 'מצוות כיבוד אב ואם' גזירת המלך היא, ואף ה'בא בטענה' לומר אינני מחויב במצווה רבתי זו, אחר שאינני ניוון מאבי ואמי ולא כלום, כי אינם דואגים למחסורי לא בגשמיות ולא ברוחניות וכיו"ב, אין נכונים דבריו כלל וכלל, כי אף באופן כזה חייב לכבדם כשאר בנים לאביהם הממלאים כל מחסורם. וכך ביאר הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (פר' ואתחנן ד"ה כבד את, וכן הוא במשך חכמה שם) את הכתוב (דברים ה טז) 'כבד את אביך ואת אמך כאשר ציווך' וברש"י 'כאשר ציווך - במרה'. כי כמו שבצאתם ממצרים והיו מהלכים במדבר, כל מזונם בא להם מן השמים, ולא מאביהם ואמם, וגם המלבושים גדלו עמם, ואעפ"כ - כבד את אביך ואת אמך (ומוסף הכתב סופר, כי אם יכבדם רק כשהם מאכילים ומשקים אותו, אין זה מכבד אב

כעת נענה זה השלישי, 'מצווה רבה כזו' הנני מכבד בה את אבינו שיחיה, שילך לשאוב את המים מהבאר וכך יזכה למצווה כפולה ומכופלת. וכל המחמיר על עצמו על חשבון הוריו אינו דומה אלא לאלו הבנים, ואין זה מברך אלא מנאץ.

כט. אמרו בעלי הרמז על הפסוק (בראשית כז לא) 'ויבא לאביו', שב' תיבות אלו יחדיו נקראים 'ישר והפוך', מתחילתם לסופם ומסופם לתחילתם, כי כך הטביע הבורא בעולמו שכן אשר יכבד אב, ישנה הדבר אצלו - שבניו יכבדוהו, ומי שאינו מכבד אב ואם, גם אליו יחזרו הדברים...

ל. עוד יש להביא מה שכתב ב'פירוש הטור הארוך' לבאר מה שנאמר 'יאריכון ימך' ולא 'יאריכו', כי הכוונה בזה גבי האב והאם, שהם מתפללים לה' שיאריכו ימך, וכלומר, שאם תכבדם כראוי אזי הם יתפללו על אריכות ימך בכבדי שתוכל להמשיך לכבדם... (ונכלל בדבריו, שבא הכתוב לומר עד כמה צריך לכבד את האב ואת האם, אשר מלבד שהם הביאוהו לחיי העולם, הרי הם מרבים להשתדל לטבתו ואף מתפללים תמיד לאריכות ימיו ושנותיו).

לא. בערוב ימיו של אב"ז הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה כ"ק אאדמו"ר זי"ע מסור אליו ביותר להשגיח בכל צרכיו, שנה אחת בערב יום הכיפורים לא זזה ידו מתחת ידו כפשוטו, כשהוא עומד על ידו לשרתו ולשמשו כל העת עד שלא היה סיפק בידו לטבול במקווה, והגם שכל בית ישראל מקפידים ביותר על טבילה זו (ומקורה בדברי הראשונים ע"י טור סי' תרו), ולפנות ערב קודם 'כל נדרי' אמר לו אביו הרה"ק הרמ"מ 'טבלתי בעדך'...

ואי אפשר לתאר עד כמה היה מופלג בקיום מצוה זו, ולא זו מדברי אביו אפילו כמלוא נימה. ביום נישואי אחי אדמו"ר מוהרדצש"נ שליט"א לבתו של הרה"ק מ'תולדות אהרן' זי"ע (ח' כסלו תשל"ז), לקראת הזמן שנקבע לקבלת פנים, אמר הרה"ק הרמ"מ זי"ע לאאדמו"ר זי"ע שילך אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע לקבל ברכתו, מיד קיים פקודת אביו, אלא שבבואו שמה לא נתנו לו להיכנס היות וה'בית ישראל' נח בחדרו, נשאר שם אאמו"ר והמתין לשעת הכושר, גם כאשר באו להודיעו שהמחותן כבר נכנס לאולם 'בנות ירושלים'... אמר להם אאמו"ר זי"ע איני זז מכאן בלתי ציווי מפורש מאבי... לא עבר זמן מרובה ויצא המשמש הרה"ח רבי בונם קורניק ואמר שהרבי שאל אם יש משהו בחוץ שמחכה להיכנס...

למען ייטב לך - סגולת המצוה ושכרה

או באריכות ימים^ל, והוא השכר הקבוע במצוה הזאת. והגאון רב סעדיה ז"ל נתן טעם בדבר, למה שקבעה תורה במצות כבוד שכר אריכות ימים, ואמר, כי מפני שלפעמים עתידין שיחיו האבות עם הבנים זמן ארוך, והאבות הם למשא כבד על הבנים, והכיבוד יכבד עליהן, לכך קבע שכר המצוה הזאת 'למען יאריכון ימיו', כלומר עליך לכבדם ותחיה עמם, ואם אולי תצטער על חייהם, דע שעל חיך אתה מצטער, כך פירש הרב הגאון ז"ל.

הנה נאמר בתורה שכר קיום מצות כיבוד אב ואם - 'למען יאריכון ימיו' יב, והגם שפירשו חז"ל (קידושין לט:): שהכוונה בעיקר 'לעולם שכולו ארוך', כלומר לזכות על ידה לחיי העולם הבא, אך כבר איתא במשנה (רש"י מס' פאה) שהיא מהמצוות אשר אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה מלבד הקרן הקיימת לו לעולם הבא^ל.

ובך כתב רבינו בחיי ב'כד הקמח' (ערך כיבוד אב ואם) 'גדול כח מצות כבוד אב ואם, והיא מצוה בחונה כזהב, והבריות רואים לעין כי יש בשכרה פירות בעולם הזה, או בשלוחה והצלחה שיוסיף לו השי"ת בכל מעשיו^ל,

צא ולמד על גודל מעלת הזוכה לקיים את המצוה כראוי מהא דאיתא בגמ' (סוכה מה:): שאמר רבי

לב. וכתב האור החיים הק', 'אמר יאריכון שמשמע מעצמם ולא אמר אאריך ימיו. אולי שירצה לומר כי מצוה זו סגולתה היא אריכות ימים מלבד שכרה מה', כי יש מצות שיש בהם סגולות נפלאות מלבד שכר אשר קבע להם ה', וזו גילה אותה ה', והיינו שעצם השכר לא נתפרש כי לגדולתה אין חקר, ולא נזכר רק 'סגולת' המצוה לאריכות ימים ושנים.

לג. צא ולמד מן הסיפור המובא ב'סדר הדורות' (אות י) על רבי יהושע בן אלם שגילו לו מן השמים בחלום הלילה, 'שמח בלבבך שאתה וננס הקצב מושבו ומושבך בגן עדן, וחלקו וחלקך שוין כאחד'. כשהתעורר ר' יהושע משנתו חשב בלבו ואמר, 'אוי לי, שמיום שנולדתי הייתי תמיד ביראת קוני, ולא עמלתי אלא בתורה, לא הלכתי ד' אמות בלא ציצית ותפילין, והיו לי שמונים תלמידים, ועכשיו שקולין מעשי ותורתי עם הקצב'. מיד הלך עם תלמידיו מעיר לעיר כדי לברר מי האיש ששמו 'ננס הקצב', ואחרי חקירות ודרישות הגיע אל עירו ושאל את בני עירו היכן מקום דירתו, השיבו לו תושבי המקום שאינו ראוי לתלמיד חכם ואיש מכובד כמותו ללכת אליו, אך רבי יהושע התעקש וביקש שיגידו לו שברצונו להיפגש עמו. הלכו האנשים אל הקצב ואמרו לו שרבי יהושע בן אלם שואל אודותיו, תמה ננס ושאל 'מי אנכי ומי אבותי בישראל שרבי יהושע שואל אותי, אמרו לו, עמוד ולך עמנו, חשב בלבו שכל מה שאמרו לו שקר הוא, ואמר לא אלך עמכם שאתם משחקים בי. מיד חזרו לר' יהושע ואמרו לו, אתה אור ישראל ואור עינינו עטרת ראשנו איך תשלחנו בשבילו, הלא הוא לא רצה לילך עמנו, אמר להם תדעו, שלא אשב עד שאראה אותו. הלך רבי יהושע בעצמו אצל ננס הקצב, ונפל ננס על פני רבי יהושע ואמר, מה היום מיומים שעטרת ישראל בא לפני עבדו, א"ל דבר יש לי לדבר עמך, א"ל דבר, א"ל מה מעשיך ומה מלאכתך, א"ל אדוני, קצב אני ויש לי אב ואם זקנים, ואינם יכולים לעמוד על רגליהם, ובכל יום ויום אני מלבישם ומאכילם ומרחיצם בידי, מיד עמד ר' יהושע ונשקו על ראשו, ואמר לו, בני, אשריך ואשרי גורלך מה טוב ומה נעים, ואשרי חלקי שזכיתי להיות חברך בגן עדן.

לד. בחז"ל מסופר על רבי חלפתא, שתדיר היה מעיין ובודק על הצטרכויותיו של אביו, והיה ממלא אותם בטרם יבקשם אביו מעמו - ונהגו עמו מן השמים 'מידה כנגד מידה', ונתקיים בו מקרא שכתוב 'והיה טרם יקראו ואני אענה' (ישעיה סה כד) - ומילאו מן השמים כל משאלותיו לטובה ולברכה בטרם פתח פיו לבקש ולהתפלל על מבוקשו.

לה. וכה כתב ה'חתם סופר' (עיי' דרשות חת"ס, ח"ב דף שסב ע"ב), כי לפעמים יעלה על ראש הבן לחשוב שאינו ראוי לו לבטל מזמנו כדי לשמשם ולכבדם שהרי בשעה זו יש בידו לעסוק בתורה שהיא כנגד כולם, ולכל יחשוש האדם לדבר הזה לפיכך הבטיחה תורה 'למען יאריכון ימיו', כלומר שאם יבטל עכשיו מזמנו יזכה שהקב"ה ישלים לו ימים ושנות חיים, ואז יוכל להשלים בתורה ותפלה מה שלא הספיק לעשות משום כיבוד אב.

ומתאמרא משמיה של הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע שהיה אומר שיש לכל אדם קצבת 'שנות חיים' בזה העולם, וכל אותן השנים שהבן עוסק בכיבוד אביו ואמו אינן נכללות לו מכלל שנות ימי חייו, ויאריך ימים יותר כדי להשלים לחיות משך מספר השנים שנקבע לו (הובא בויברך דוד (להרב הארפענעס) חלק כיבו"א פתיחה עמ' לג).

זו. כמו כן שמעתי מהגאון בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל, דאיתא בחז"ל ששלמה המלך זכה ל'מלכות' בזכות הידורו הגדול במצוות 'כיבוד אם' ככתוב באורך ב'מלכים' (א' פרק ב') ל'.

כל ישראל יש להם חלק בתורה – אפילו מתוך מ"ט שערי טומאה

שבת קודש זו נקראת בפיות עם קדוש 'שבת קבלת התורה' וכשמו כן הוא, שהרי 'הקריאה מעוררת את הזמן' (שש"ק ח"א תה, וכן הוא בפרי צדיק פר' בא יא מה'חזה'), וקבלת תורה מסיני בפרשתנו היא שנויה, ובשבת קודש זו מתנוצצים ניצוצי אורה ממעמד קבלת התורה בלבבו של כל אחד מישראל, ומסוגל זה היום לקבל תורה מחדש ל', בקבלה טובה של לימוד התורה הקדושה לח'.

והנה תחילת דבר ה' במתן תורתו לישראל היה ב'אנכי ה' אלוך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' (ב ב),

שמעון בר יוחאי 'יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה, ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו, ופירש רש"י, יותם בן עוזיהו – צדיק היה ועניו יותר משאר מלכים וזכה בכיבוד אביו, ועליו נאמר (מלאכי א ו) 'בן יכבד אב', שכל הימים שהיה אביו מצורע והוא היה שופט עם הארץ, כדכתיב (מלכים ב' טו ה) 'ויותם שופט וגו' לא נטל עליו כתר מלכות בחייו, וכל דינין שהיה דן אומרן בשם אביו. עכ"ל. ודבר שפתיים אך למותר.

גם מצינו ביוסף דכתיב בו 'ויעל לקראת ישראל אביו' (בראשית מו כט), ופירשו בעלי התוספות (נדרס בספר 'תוספות השלם' שם) 'פירוש, עלייה היתה לו על שהלך לקראת אביו לכבודו, והלא הדברים קל וחומר, ומה יוסף הצדיק יסוד העולם זכה לעלייה בדרגתו הרמה על ידי קיום מצות כיבוד אב, כ"ש לאנשים פשוטים כערכנו שבודאי תתעלה נפשם ונשמתם ממצוה רבה

לו. וכך העיד ה'בית אהרן' על עצמו שזכה לכל מדרגותיו בזכות 'מצוות כיבוד אב'.

סיפר יהודי אחד מחשובי קרית דשופריא, מעשה שהיה לפני רבות בשנים עם הגאון המחנך הנודע רבי משה טורק שליט"א, הלה היה נוהג להתפלל בכל יום שחרית עם הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, ובכל יום ויום היה מתברך מעמו בברכת 'צפרא טבא'. יום אחד הביא ר' משה את תלמידיו (מת"א) אל החזו"א, בעת שהותם בחדרו ניגש אחד התלמידים אל ר' משה ורצה לשאלו בלחישה דבר מה, אמר לו ר' משה, 'דרך ארץ, כאן בעמדנו לפני החזו"א אין מדברים מאומה... לאחר מכן כשעבר תלמיד זה בין שאר התלמידים, עצר אותו החזו"א ושאלו מה שאלתך בני, שתק התלמיד תוך כדי שהוא מביט אל ר' משה... אמר לו ר' משה אם החזו"א מורה לך – שאל אותו ככל אשר תאוה נפשך, וישאל התלמיד היאך ובמה זכה הרב להיות 'חזון איש', ענה לו החזו"א בב' דברים: א. מעולם לא ביטלתי אפילו רגע אחד לריק. ב. מעודי נזהרתי מאד מאד במצוות כיבוד אב ואם. (וראה עוד במעשה איש ח"ד עמ' קצח).

לז. מענין לענין, היה אומר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, סגולה ידועה היא לפתוח את ארון הקודש ולהוציא את הס"ת לקריאת התורה, ואותה שעה היא שעת רחמים ועת רצון, והנה כתב הרא"ש (הל' ס"ת סי' א) שבימינו קיום מצות כתיבת ספר תורה הוא בכתיבת חומשים ומשנה וגמרא ומפרשיה 'כי מצות כתיבת ס"ת הוא ללמוד בה וכו' וע"י הגמרא והפירושים ידע פירוש המצוות והדינים על בוריים, לכן הם הם הספרים שהאדם מצווה לכותבם' (עיי' שו"ע יו"ד סי' ע"ר ס"ב ובנו"כ), עפ"ז נמצא כי 'פתיחת הארון להוציא ספר תורה' היינו בשעה שאדם מוציא את הגמרא (ושאר ספרי קודש) מארון הספרים כדי ללמוד בה... ואין לך עת רצון גדולה מזו, כי אין סגולה כתורה.

לח. בפרשתן (יח כ), 'והזהרתה אתהם את החקים ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה, ובתרגום יונתן, ותהודע להון ית צלותא דייצלון בבית כנשתהון', פירוש, תלמדם את התפילות שיש להם להתפלל בבית המדרש. ואע"פ שלא נזכר בפסוק כי אם מלימוד ההלכות – 'את החוקים ואת התורות', מכל מקום כדי להצליח בתורה נצרכת התפילה לשפוך לבו לפני ה' על ההצלחה בתורה ומצוות.

אמנם, מיד אחר תפילתו, יפנה לעסוק בתורה, כי א"א לבכות ולשפוך שיח ב'אהבה רבה' שיפתח ה' עיניו בתורה וכשבא 'למעשה' הילד איננו. וכבר המשיל זאת הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, לעני שביקש והתחנן בדמעות שליש לפני עשיר מופלג שיפרנסו, אמר לו העשיר אינני מחזיק תחת ידי מעות, גש אלי בשעה פלונית בבית העסק שלי ואמלא ידך במטבעות, הלה לא הופיע באותה שעה, למחרת שב לבקשו בדמעות שליש, אמר לו העשיר כבר הוריתיך